

Kirgizsko – monitor ekonomického vývoja **September 2017**

1. Aktuálny makroekonomický vývoj / očakávané trendy:

Vyjadrenia kazašského prezidenta N. Nazarbajeva počas jeho septembrovej návštevy Almaty, že regionálny HDP tohto mesta 5-krát prevyšuje HDP Kirgizska a Tadžikistanu, sa v kirgizských médiách stretli s pomerne kritickou reakciou. Viacero ekonomických komentátorov uviedlo, že HDP Almaty sú v podstate peniaze celého Kazachstanu, nakoľko 80 % operácií súkromného kapitálu celej krajiny sa realizuje cez finančné účty spoločností, ktoré sú zaregistrované a majú svoje sídlo v Almaty, hoci ich ďalšie prevádzky sa nachádzajú po celom Kazachstane. Preto tu ide o fiktívny finančný kapitál, ktorý podstatnou mierou prispieva k vysokej hodnote HDP. Podporuje to aj aktivita finančnej burzy KASE, ktorá sa nachádza v Almaty a cez ktorú prúdia veľké finančné toky. Pokiaľ by sa centrály všetkých finančných inštitúcií, ktoré sú zaregistrované v Almaty, previedli do Astany, viedlo by to k podstatnému poklesu regionálneho HDP mesta, ktoré je síce „bohatým megapolisom“, no jeho bohatstvo patrí celému Kazachstanu, nie mestu samotnému. V komentároch sa konštatuje, že výhodou Kirgizska je stabilita národnej meny: zatiaľ čo kazašský tenge (₸) zaznamenal za ostatné 2 roky viac ako 70 %-ný pokles výmenného kurzu voči \$, kirgizský som (KGS) poklesol „iba“ o 20 %. Problémom Kirgizska ostáva vysoká miera tieňovej ekonomiky, čo má však aj svoje relatívne „výhody“ – niektorí ľudia neplatia dane a držia sa hesla „За нал купили, за нал продали“. Reálny HDP a tomu zodpovedajúca životná úroveň obyvateľstva Kirgizska sú preto vyššie, ako uvádzajú oficiálne štatistiky.

2. Podnikateľské prostredie / podpora podnikania/ aktivity firiem:

Slabé hodnotenie zo strany WEF

V najnovšom hodnotení globálnej konkurencieschopnosti Svetového ekonomického fóra WEF 2017-2018 sa Kirgizsko umiestnilo na 102. mieste spomedzi 137 hodnotených krajín sveta. Podľa WEF ďalšiemu rozvoju ekonomiky Kirgizska bráni korupcia, politická nestabilita, vysoké daňové zaťaženie, byrokracia, nedostatočne rozvinutá infraštruktúra a málo kvalifikovaná pracovná sila.

Modernizácia cukrovarov a zamestnanosť

Podľa vyjadrenia vedenia Rusko-kirgizského rozvojového fondu z 13.09. úvery vo výške 15,5 mil. \$, ktoré fond poskytol na modernizáciu dvoch cukrovarov v Čujskej oblasti, zabezpečia zamestnanie pre viac ako 100 tisíc ľudí, ktorí sa zaoberajú pestovaním, spracovaním a prepravou cukrovej repy. Rast spracovateľskej kapacity cukrovarov by mal v priebehu nasledujúceho roka umožniť eliminovať súčasnú vysokú závislosť od dovozu cukru (80 % potreby sa dováža) s tým, že v priebehu 2 rokov by sa Kirgizsko už malo stať exportérom tejto komodity.

3. Energetika / prírodné zdroje / obnoviteľné zdroje energie:

Pre vládu je nevýhodné stavať malé vodné elektrárne

Premiér S. Isakov na zasadnutí Rady pre rozvoj podnikania a investícií 21.09. vyhlásil, že malé vodné elektrárne sa v Kirgizsku nestavajú preto, lebo pre vládu je nevýhodné nakupovať

od nich elektrickú energiu za podmienok stanovených platnou legislatívou. Do súčasnosti preto nebola ani splnená požiadavka Rady vydeliť pozemky na výstavbu malých vodných elektrární. Podiel obnoviteľných zdrojov energie na energetickom mixe pritom nedosahuje ani 1 % a pokiaľ by boli vybudované všetky malé vodné elektrárne, uvedená hodnota by sa zvýšila na 7-8 %. Podľa premiéra Isakova sa malé vodné elektrárne nebudú v Kirgizsku stavať dovedy, kým to nebude rovnako výhodné pre podnikateľov aj pre vládu.

Zrušenie dohody s Liglass Trading o výstavbe vodných elektrární

Premiér S. Isakov na zasadnutí vlády 18.09. informoval, že bude zrušená dohoda so spoločnosťou Liglass Trading o výstavbe 10 malých vodných elektrární a Hornonarynskej kaskády v súvislosti s tým, že český partner neuhradil v stanovenom termíne sumu 37 mil. \$, na čo sa zaviazal podľa zmluvy. Spoločnosť Liglass na druhej strane tvrdí, že kirgizská vláda jej nevrátila garančný vklad vo výške 1,147 mil. \$, hoci tak mala urobiť do 11.08. Zároveň argumentuje tým, že plánovaný prevod 50% akcií spoločnosti „Верхненарынские ГЭС“ v hodnote 37 mil. \$ do jej vlastníctva nebol vopred dohodnutý s ruskou spoločnosťou „РусГидро“. V medializovanom vyhlásení spoločnosti Liglass z 20.09. sa uvádza, že vzniknutú situáciu vníma ako „výsledok nestabilnej politickej situácie v Kirgizskej republike, ktoré ohrozuje akékoľvek investície“.

4. Medzinárodné hospodárske vzťahy / obchodná politika / regionálna spolupráca:

Úvery EBRD

Parlamentný výbor pre rozpočet a financie Жогорку Кенеша na svojom zasadnutí 12.09. schválil dohody medzi vládou Kirgizska a EBRD o poskytnutí 4 úverov vo výške 26 mil. € a 7 mil. \$, ktoré budú určené na rehabilitáciu systémov zásobovania vodou v kirgizských mestách Uzgen, Balykči, Toktogul, Mailuu-Suu. Prostriedky budú poskytnuté formou grantov a úverov.

Misia MMF

Minister hospodárstva Kirgizska A. Novikov sa 13.09. stretol so zástupcami Medzinárodného menového fondu na záver ich 4. pozorovateľskej misie, cieľom ktorej bolo vyhodnotiť realizáciu ekonomického a finančného programu kirgizskej vlády a prerokovať plán rozvoja krajiny na nasledujúce obdobie. Zástupcovia MMF boli oboznámení s novým vládnym programom na roky 2018-2022 «Жаңы доорго кырк кадам 2018-2023». Kirgizsko bude podľa MMF musieť prijať ďalšie opatrenia na znižovanie deficitu verejných financií a dlhu.

Vzťahy s Ruskou federáciou

Ruská federácia je pre Kirgizsko dôležitým ekonomickým partnerom, čo potvrdila aj návšteva ministra hospodárstva A. Novikova v Moskve (30.09.), počas ktorej so svojim rezortným kolegom M. Oreškinom vyjadrili obojstranný záujem podstatne aktivizovať bilaterálne obchodno-ekonomické vzťahy, podporiť investičné aktivity a realizovať nové projekty s využitím nástrojov Kirgizsko-ruského rozvojového fondu a služieb Ruského exportného centra (poskytovanie úverov, poistenia, bankových garancií). Začiatkom r. 2018 sa v Biškeku uskutoční medziregionálna kirgizsko-ruská konferencia za účasti najvyšších predstaviteľov oboch krajín, cieľom ktorej bude dať nový impulz rozvoju bilaterálnych hospodárskych vzťahov. Stretnutie ministrov hospodárstva predchádzala návšteva premiéra S. Isakova v Moskve (29.09.), jeho prvá zahraničná cesta od nástupu do funkcie, počas ktorej vyhlásil, že „v súčasnosti možno s istotou hovoriť o tom, že kirgizsko-ruské vzťahy majú strategický a spojenecký charakter. Kirgizsko kladie veľký dôraz na rozvoj a perspektívy bilaterálnych vzťahov s Ruskou federáciou“.

Vláda podporuje projekt obnovenj Hodvábnej cesty

Prvý podpredseda vlády T. Abdygulov informoval 26.09., že jeho administratíva podporuje čínsku iniciatívu rozvoja novej Hodvábnej cesty a jej efektívnej spolupráce s inštitúciami Eurázijskej ekonomickej únie. Ako uviedol, táto iniciatíva vyzdvihla kirgizsko-čínske vzťahy na novú úroveň a má plnú podporu tak zo strany vlády, ako aj podnikateľskej sféry oboch krajín. V jej rámci sa pripravuje prepojenie železničných trás medzi Čínou, Kirgizskom a Uzbekistanom, ktoré by malo mať multiplikačný efekt na rozvoj malého a stredného podnikania s vytváraním nových spoločných kirgizsko-čínskych podnikov v oblasti cestovného ruchu, priemyselnej výroby a obchodu.

Vzťahy s Indiou

Premiér S. Isakov sa 28.09. stretol s ministrom zahraničných vecí Indie M.J. Akbarom, ktorý sa v Biškeku zúčastnil na medzinárodnej konferencii „Islam v súčasnej svetskej ekonomike“. Ocenil pritom indický dar špeciálneho zariadenia „Babatron-2“ Národnému onkologickému centru KG. Na stretnutí bolo dohodnuté vytvorenie expertnej skupiny, ktorá by mala študovať finančný systém Indie ako súčasť využitia kirgizsko-indického rozvojového fondu, vytvoreného počas návštevy kirgizského prezidenta A. Atambajeva v Indii v r. 2016.

Zdroj: Kabar KG, 24 KG, AKI Press, Tazabek, KG News, FOR KG, Novosti KG, GOV KG, Gazeta KG

Vypracoval: Ján Galoci, radca
Astana, 03.10.2017